

Josef Holik, jedna z nejvýznamnějších postav v historii největší evropské cukrovarnické firmy – Südzucker

JOSEF HOLIK, ONE OF THE MOST IMPORTANT FIGURES IN HISTORY OF EUROPE'S LARGEST SUGAR COMPANY – SÜDZUCKER

Německý Südzucker slavil 75 let. Ne! Südzucker vznikl (sice pod jiným názvem, ale přece) v roce 1926, před 100 lety. Jak je to tedy? 75 let (letos 76) slavila společnost, která je dnes většinovým vlastníkem Südzuckeru – SZVG – jihoněmecká společnost pro zhodnocení cukrové řepy. Jedním ze dvou zakladatelů této společnosti byla osobnost s nápadně českým jménem, dr. Josef Holík, resp. Holik. Znáte to jméno?

Südzucker – sto, sedmdesát šest, nebo jen třicet osm let? Není to až tak dlouhá historie ve srovnání s naší Dobrovicí (194 let), ale firma je to opravdu velická. Má téměř 20 tis. zaměstnanců, obrát skoro 10 mld. eur, vyrobí zhruba 4 mil. t cukru, má cukrovary i ve Francii, Belgii a Polsku, je většinovým vlastníkem rakouské Agrany s naším cukrovarem v Opavě.

Nejsem historik, nebudu tu garantovat přesnost sdělení pro tu první část příběhu, chci jen popsat, jak jsem se během cest do Rakouska a Německa po střípcích postupně dobíral, doslýchal pozoruhodného životního příběhu Josefa Holika.

Začalo to koncem třicátých let na jižní Moravě. Josef Holik byl ředitelem cukrovaru v Pohořelicích. V roce 1937 došlo k „Anschlusu“ Rakouska hitlerovským Německem a poté k převlastnění židovských majitelů rakouských cukrovarů. Hledal se nový vlastník, či dnešními slovy odstátnění nebo privatizace. Josef Holik přišel s návrhem, jak by se postupně mohli majitelé stát pěstitelé řepy, jak by odkládáním podílu z tržeb, z ceny řepy postupně nashromáždili potřebný kapitál. To je první část jeho příběhu, dnešními očima asi dost dehonestující. Text toho návrhu ležel v archivu spolku rakouských pěstitelů a někdy kolem roku 2000 mi ho tam darovali. Dnes je ten text uložen v našich Dobrovických muzeích cukrovarnictví, lihovarnictví a řepářství.

Další část příběhu probíhá po válce a jsou to opravdu jen „střípky“. Při odsunu jihomoravských Němců a Rakušanů údajně odjíždí Josef Holik s traktorem potupně do Bavorska, s rodinou a nejnětějším majetkem na přívěsu. Stříh: Josef Holik se svým traktorem pomáhá v letech 1946/1947 při odklizení trosk v rozbombardovaném Regensburgu.

Následuje nejdůležitější část příběhu. Josef Holik se v Bavorsku seznámil s Hansem Hege, šlechtitelem pšenice. V Německu, v Bavorsku po válce chybí všechno, mimo jiné i cukr, cukrovou řepu není kde zpracovávat, cukrovary nejsou. Kde vzít investice na jejich výstavbu, jak přitom zajistit, aby v nich pěstitelé měli významný vliv? Část řešení poskytl Marshallův plán, tu druhou někdejší Holikův „rakouský“ projekt, stranou nemohla zůstat stát ani předválečná společnost Süddeutsche Zucker AG, i když jí podíl zemědělců vysloveně vadil. Holikova myšlenka dát dohromady současně i potenciální pěstitelé, půjčit si peníze a splácet investici do cukrovaru srážkou z ceny dodávané řepy se dočkala realizace. 19. září 1950 byla z iniciativy Hegeho a Holika založena společnost zemědělců – „Společnost pro zhodnocení

cukrové řepy“ (SZVG) a příští rok, 1951, byla zahájena výstavba nového cukrovaru Ochsenfurt. Vlastníkem byla nová společnost, Frankenzucker, pěstitelé zastoupení SZVG v ní měli 51 %, Süddeutsche Zucker AG 49 %. Cukrová řepa i model SZVG byly velmi atraktivní a už 1955 se podle stejného konceptu začal stavět další cukrovar, Rain am Lech.

A expanze úspěšného modelu pokračovala: roku 1956 získala společnost SZVG 10% podíl na Süddeutsche Zucker AG, a pak tento podíl postupně narůstal, až v roce 1988 došlo k fúzi Frankenzucker a Süddeutsche Zucker AG a vznikla i de jure dnes největší cukrovarnická společnost Evropy, Südzucker AG, s většinovým vlastníkem (61,3 %) SZVG. Josef Holik byl pořád u toho, v dlouhém období nejrychlejšího růstu SZVG, v letech 1950–1971, byl jejím ředitelem, a je tak právem, spolu s Hansem Hege, považován za otce Südzuckeru. Myslím, že je to v našem oboru velmi pozoruhodný příběh.

Ještě chci připojit svědectví starších kolegů, kteří měli možnost v sedmdesátých letech jihoněmecké cukrovary navštívit a s Josefem Holikem se při té příležitosti setkali. Shodně mluvili o velmi přátelském a otevřeném přijetí. Tenkrát jsem ovšem nevěděl nic o tom, co pozici Josefa Holika v jihoněmeckých cukrovarech předcházelo a nevyptal jsem se, jestli vůbec přišla řeč na moravsko-rakouskou předeheru.

Jaromír Chochola